



ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)  
30 aprilie st. v.  
12 maiu st. n.

*Ese în ficare duminică.*  
Redacțiunea :  
Strada principală 375 a.

Nr. 18.

ANUL XXV.  
1889.

Prețul pe un an 10 fl.  
Pe  $\frac{1}{2}$  de an 5 fl ; pe  $\frac{1}{4}$   
de an 2 fl. 70 cr.  
Pentru România pe an 25 lei.

## Ingrijată.

*M*ai întrebat de ce am plâns,  
Că me temeam de tine.  
Și tot zimbai. Ce ț-aș fi spus,  
Șicai așa de bine.

Intrăbă-te că după ochi  
De ce-mi sărutași stropii ;  
Intrăbă-te de ce voiai  
De mine să te-apropii,

Și 'n brațe gingaș să me strîngi,  
Cuprins de dulcea frică,  
Că dór ne vede cineva  
Și nu eră nimică ?

Și după-ce cu sărutări  
Tu stropii caîți invins-ai,  
De ce ardea obrazul teu  
Când fața mea atins-ai ?

Ai ris apoi de grija mea,  
Ce 'n lacrimile clare  
Ca vișorul s'a descărcat . . .  
Ai fost și ești hoț mare.

Lucreția Suciu.

## Spre mare.

— Novellă. —  
(Incheiere.)

*D*in nenorocire avusesem dreptate când proci-  
sem dimineța, că în ziua aceea eră să plóie.  
Norii se grămădiau din ce în ce mai amenin-  
tători. Printre noi unii glumiau și rideau, dar  
cei mai mulți păreau ingrijiați. Se ținú un stat  
de cei ce se credeau mai înțelepți decă trebuie  
să mai așteptăm în sat séu să plecăm fără întârziere.  
Se hotări să plecăm până nu ne ajunge plóia, și co-  
lonelul alcătui o colónă de drum, de câte doi-doi,  
care să póta mai lesne ținé piept vremii celei rele.  
Incepú prin a se pune la cale pe densus, și isbuti  
minunat, căci se dete de cavaler al Matildei ; pe cei-  
lalți îi împărți cum-se pricepú ; dar când ajunse la  
mama Matildei se uită bine impregiur să vedă cine e  
mai demn de o asemenea slujbă și nu găsi pe nimeni

se vede, căci strică prima tocmelă și făcú o alta, în  
care densus da brațul bētrānei, ér pentru Matilda me  
hotări pe mine. Noroc că erau mai mulți bărbați de-  
căt femeii. Pe cei stingheri îi puse să ție adăpost de  
laturea dómnelor pe care le bānuia el mai șubrede.  
Astfel, procesiunea porni.

Lesne se póte pricepe că ordinea acésta nu ținú  
nici cinci minute. Cei mai sprinteni o luară, fireșce  
inainte, și cei cari stricará cei dintei colóna furăm  
noi, eu și Matilda.

Ah dómne! ce ușor me simțiam și cum binecu-  
vântam în mine întēplarea acésta. Me uitam la nori  
cu recunoșcința unui felah din deșert și tremuram de  
frică să nu care cumva să iésă ér sórele. O purtam  
mai mult pe sus și-i alegeam cărările cele mai ne-  
tede și mai moi. Ea își rezemá brațul cu tótă greu-  
tatea lui de mine și căută să-și potrivească mersul  
după al meu. Ne mână înainte o putere mai mare  
decăt a noastră. Nu țieeam nimic nici unul nici altul  
și am fi mers astfel până la marginea pământului,  
fără a grăi o vorbă, decă n'ar fi început să cadă niște  
picături mari de plóie, care incurcau cu totul situația.

— Plóuă, ție ea.

— Nu-i nimic, îi respunsei ; decă ne vom grăbi,  
în dece minute sūntem la movilă. Séu . . . póte ai  
ostenit ?

Nu-mi respunse nimic, ci numai o simți că-mi  
strînge brațul mai tare sub al ei, par că ar fi voit  
să-mi arate prin acésta câtă incredere avea în mine.  
Acum inse începuse și vântul. Plóia ne venia pieșiș  
în obraz și lovia cu destulă putere. În drumul nostru  
eră o colibă de jitar. Îi propusei, decă eră ostenită,  
să remānem acolo. Ea nu primi. Atunci îmi desfăcui  
fularul ce-l purtam împotriva prafului, și-i acoperii  
capul, legând basmaoa pe deasupra pălării, ca să  
nu i-o ia vântul. Ne uitarăm în urmă : ceilalți nici  
nu se mai vedeau.

Plóia se 'nteția din ce în ce și fulgerele tăiau  
prin vėzduh fel de fel de scrijilături. Dela o vreme  
mi se părú că tremurá.

— Ți-e frică ? o 'ntrebai.

Ea se 'ncercă să zimbescă.

— Mi-e cam frig, îmi ție.

Nu puteam să fac nimic alta decăt să desbrac  
haina și să i-o pun pe umeri. Nu șicui inse de ce  
lucrul acesta îmi părú trivial. Îi luai mâna și i-o  
strînsei într'a mea, așa că par că aș fi voit s'o încăl-  
desc tótă din dragoste.

— Plóuă, îmi ție la un moment, plóuă urit și  
cu tóte astea e frumos ! . . .

Praful se muia de tot și se prefăcuse într'un  
fel de noroiu negru, destul de dispăcut. Îi vedeam

vêful piciorului subțire cum se infundă în tină și-mi eră mai mare grôză să nu recescă. În sfârșit după vreo jumătate de cias ajunserăm la cărciuma de pe șosea. Cațiva drumeți, apucați ca și noi de vreme rea, ne priviau cu niște ochi minunați, par că s'ar fi așteptat să le lămurim din ce nuor picăm.

Dusei pe Matilda în odaia cărciumăriții, care părea a fi o femeie sprintenă și curată, și o rugai cu stăruință să-și schimbe îmbrăcămintea cu a ei. Eu însumi me uscai cum putui de noroiu și de ploie, și cerui hangiuului, dând un bun bacșiș, să trimetă pe cineva călare până la băi, ca să vestescă pe primar să trimetă toate trăsurile câte se aflau acolo din Brăila.

Lucrul se urmă astfel, dar până să vie trăsurile trecu destulă vreme. Cei din urmă nu mai sosiau și ploia nu mai sta de loc. După câțva timp, neliniștit, întrebai de femeie de Matilda. Imi spuse că șede la ferestră foarte îngrijiată și că a întrebat-o decă eu am plecat. O rugai să-și spună că n'am plecat și că am trimes un om la băi după trăsuri. Totodată îi cerui voie s'o vîd. Me primi.

Când intrai înăuntru, ea se uită pe ferestră, în bătaia ploiei. Eră îmbrăcată cu o polcuță de stambă și cu o rochie tot asemenea, largi, lungi și bătătoare la ochi. Cum me vîd, începî e rîde:

— Iți plac, așa cum sînt?

— Mie îmi placî orcum ai fi, îi dîsei.

Tocmai după ce-mi eși vorba din gură băgai de sémă ce mult spusese și me simții roșind de îndrăsnelă. Dar nu șciu ce eră în aer, și în ochii ei și în inima mea, că me simțiam cu un curaj strașnic. Îi apucaî mînilor și i le sărutai de nenumărate ori, încercând să-i spun ceva, dar nereușind decăt a-i îngănă numele. Ea sta în picioare, înainte-mi, tremurând și lăsându-și mînilor pradă gurii mele. Nu șciu cum, polcuța hangitei eră încheiată în niște nasturi rari de tot, așa că la cea mai mică mișcare a brațelor ea se desfăcea, lăsând să se vîdă vîrfurile dantelelor și începutul sinului. Se vede că-mi pierdî mintea, sêu me schimbai în câteva secunde cu desevîșire, căci îi apucaî mijlocul în brațe, și câte nenumărate și ardetore sărutări urmară în întunericul odăii, cine mai pôte spune. Eram stăpânul ei cu o nețermurită putere, și aș fi putut s'oucid sub perne sêu să-i innăbuș gura sărutând-o o vecinicie întregă, că n'ar fi dîs nimic. Numai brațele îi stau strînse de gâtul meu, și de câte ori voiam să me mișc, simțiam dulcea lor putere cum me ținea lipit de densa.

Cine are destul vîers în limbă ca să pôtă spune cântecul fără ființă ce vibrează în totă făptura omului care iubeșce, când este fericit? Și cine pôte prinde ființa acestei fericiri? căci ea are mai întotdeauna un soi de gust al durerii sêu ceva asemenea cu recôrea pe care ar simți-o un om care visază când aripa morții ar trece pe deasupra-i?

Me urcasem în trăsura ca să me duc după cei întârziati și farmecul Matildei me stăpîniă încă. Da ce spun eu! Astădi, când ea îmi e străină și depărtată, și încă, când aducerea aminte ia lucrurile mai departe și ajung cu gândul la cărciuma de pe șosea, me simt, eu, omul stîns și istovit, sub puterea ademenitoare a farmecului Matildei și me mișcă și acum!...

Ceilalți, prinși de furtună cam în marginea satului, se întorseseră cu toții înapoi. Îi adunai de prin toate colibele și pornirăm spre băi. Pe Matilda o urcasem în trăsura, o nvelisem bine și o trimisesem acasă, într'adins singură, ca să nu dăm loc la vorbe!..

#### IV.

„Și de-acum ce să mai spui?..”

A doua di totă lumea me insură cu Matilda.

Lucrul acesta îmi făcea grozav de reu. Mi se părea că totă dragostea mea e pe mînilor și că mi-o întorceau pe toate fețele, ca pe o marfă, spre a o cercetă decă e de cumpărat sêu de lăpădat.

Mai steterăm la băi vreo dece zile. În cele trei zile dela început mersei regulat să vîd pe Matilda. Eră cam bolnavă și nu eșî din casă. Decâte ori rămâneam singuri, me chemă lângă scaunul ei și începea să vorbescă de un viitor fericit ce ne așteptă, de lungi călătorii ce eră să facem împreună, de mulțămirea ei că m'a întîlnit, fiind că dîcea că me cunoscuse de mult, de viitorul meu, etc.

A patra di, venind s'o vîd, eșî o femeie și-mi spuse că dîmnele nu sînt acasă. Me prinse mirarea și me duceam cam trist spre birt, când me întîlnii față în față cu colonelul, prietenul lor. Acesta cum me vîdî me apucă de braț și me luă la o parte.

— Mon cher, îmi dîse cu un aer protector și misterios, îmi pare bine că te întîlesc. Te căutam. Ia spune-mi ce ai de gând cu insurătorea? Ar trebui să te cam grăbeșci, fiind că fata e compromisă, îți spun eu.

— Me iertați; nu pricep. Care fată? îngănai eu.

— A! ștregarule!.. ai noroc. Fată bună, mîi!

Și pe urmă unde pui că are și vre-o două mîi de galbeni venit.

Pentru înteaș dată auđiam că Matilda e bogată.

— Ia spune-mi, urmă colonelul, ai făcut vre-un demarș?

— N'am făcut nimic absolut.

— Mai bine. Ia ascultă: me autorizezi pe mine să vorbesc bîtrânei?

Atata me indignă propunerea asta, încăt eră p'aci să-i întore spatele și să-l las. Cu ce drept se interesă acest domn de afecțiunile mele? cine-i spusese că eu voesc să iau pe Matilda, sêu că ea vré să me ia pe mine?

— Nu te autorizez de loc, îi dîsei cam rîstîl.

El se uită la mine lung și făcî o strîmbătură din gură care părea a dîce: E nebun săracu! După aceea ne despărțirăm cu ôrecare recelă.

Ajungînd acasă începî să vîd că avea dreptate colonelul. Eu nu trimesesem Matildei decăt câteva coșuri cu rose care șcieam că-i fac plăcere. Când me gândii inse la numărul de nimicuri și de banalități cari încungiuură căsătoria, me apucă o curată descurajare. Șcieam bine că nu puteam să le fac și cu toate astea trebuia să le fac decă voiam ca Matilda să fie a mea. Atunci îmi veni în minte să-i scriu ei și să-i spun că-mi eră mai dragă decăt lumina care-mi da viața, că nu puteam trăi fără densa, că o rugam să aibă încredere în mine și să plecăm amîndoi prin țeri străine, unde să ne cununăm simplu și fără sgomot. Îi mai lămuriam o mulțime de lucruri și în cele din urmă o rugam să-mi răspundă. Slîrșiam spunîndu-i că plec la Brăila ca să-i aduc rose.

Trimeșei scrisôrea și pornii numai decăt la Brăila. Mi-aduc aminte că am umblat o di întregă, căutînd tot ce infloriă mai frumos și mai parfumat pe malul Dunării. Sêra m'am întors cu un coș plin și l'am și trimes Matildei. Mi l'a adus înse înapoi sub cuvînt că dîmnele se culcaseră. Me uitai la ciasornic: eră aproape dece. Întârđiasem prî mult.

A doua di de dimînță îl trimisei ér și ér mi-l aduse înapoi, de astădată spunîndu-mi că nu voiau să-l primescă. Atunci îmi luai pâlăria și me dusei eu însumi să vîd pe Matilda.

Care îmi lu inse mirarea când în camerele lor gășii niște chipuri necunoscute. Întrebai pe un domn de numele mamei Matildei și-mi spuse că a plecat.

Remăsei de-ocamdată ametit, par că m'ar fi lovit cineva cu un lemn peste cap.

— A plecat . . . țisei lung și fără glas.

După aceea o pornii în fugă, neșciind ce fac, la colonel să-l întreb. Colonelul îmi spuse cu recelă că scrisoarea mea fusese primită de mama Matildei, care, la cetirea ei, țise că trebuia să fiu nebun; că în adevăr au plecat, și nu știe unde, căci nu vruseră să-i spue, dar își da el cu părerea că au plecat cu scop de a eși din țară. Totodată început a-mi face morală, că am compromis lada, că nu l'am ascultat, că așa mi se cuvine, etc. Nu știu cum i-oi fi părut eu lui, dar el mie îmi pără curat nebun. Il lăsați în plata domnului și pornii acasă. Trimisei după birje ca să plec numai decât la gară, și intrai să-mi strâng lucrurile de prin odaie.

N'am încercat și nu cred să mai resimt niciodată impresia de singurătate pe care am simțit-o între cei patru pereți ai camerei mele. Așa mi se părea lumea de pustie, că-mi venia par că să me închid în lada ce sta dinaintea mea deschisă, ca într'un sicriu. Strinsei tot de pe mesă și când luai un mic *voile* ce-mi rămăsese dela Matilda, îl dusei la gură fără voia mea. Parfumul lui îmi puse în simțuri o falsă prezentă a ei și, cuprins de o milă nespusă, me lăsați pe scaun, lipindu-mi voilul de obraz, și cu capul în mâni, me podidi un plâns fără sémén . . . Plecai la Brăila în góna cailor. Nu știeam unde se duseseră, dar vream să me duc să le caut până în fundul pământului. Trăsei drept la gară. Trenul plecase de mult și nu mai era altul decât tocmai la 11 séra. Eram silit să aștept și eram atât de descurajat! . . .

Eșii în oraș și dădui drumul birjei. Mergând singur pe ulițele Brăilei, me întâlni c'un vechiu prieten, care vedându-me în ce hal eram, avu bunătatea și delicateta de a nu me întrebă ce aveam. El îmi propuse să mergem prin port, fiind că tocmai plecă un vapor al companiei franceze Freycinet, cel mai mare ce urcase Dunărea până la Brăila.

În adevăr, vaporul era superb. Făcurăm cunoștință cu căpitanul, care ne propuse să ne ia cu densusul la Marsilia. Prietenul meu rise. Eu inse îl luai la o parte și-i dădui în mână o mie ș-o sută de franci, tot ce aveam, pe cari îl rugai să se ducă să mi-i schimbe în aur; eu pe de altă parte me dusei și-mi scosei un pasaport, și peste o cias vaporul își ridică ancora spre a plecă în lume.

Ce se mișcase în mine nu știu, dar simțiam bine că aveam nevoie de a tăia spațiul în lungul depărtării lui spre a înghiți aer, aer . . .

— Unde te oprești? me 'ntrebă căpitanul franțuzește.

— Nu știu.

— Unde mergi?

— Nu știu.

Și astfel vasul își întorse vârful în josul Dunării și plecarăm spre mare, pe când ochii mei plini de lacrimi deabiați mai vedeau pe prietenul care de pe mal îmi dicea:

— Adio . . .

Aici se isprăvește manuscrisul.

Duiliu Zamfirescu.

## Prima sextină.

Se duse érna stérpă pustíului, verdéța  
Din nou smáltéză câmpul și cerul e senin.  
Se duse și zăpada și 'nghețul, s'a dus céța;  
În tot e veselie, în tot resulfă víeța,  
Căci primăvéra ride și traiul densesi lin.  
Dar primăvéra creșce prin flori ghimposul spin!

Și inima-mi d'asemeni urítul cu-al lui spin  
O 'nghimpă și pălește întocmai ca verdéța,  
Când ploile n'o udă, că nu am un ceas lin,  
Muncit de gelozia ce-mi cade din senin  
Și care îmi sfășie și-mi amărășce víeța:  
Cum cerului de érnă zăpada, 'nghețu, céța.

Pe ochii-mi stinși de studiu și 'ntinde mórtea céța.  
Ah! simț că mort scăpă-voi de al durerii spin.  
Morméntul nimici-va iubirea, ca și víeța;  
Pe el o să răsará suriđetor verdéța,  
În đori de diminéța udată din senin,  
Când eu culcat de vécuri, voi trece somnu-mi lin.

Ací, sub aste sálcii, cari se înclină lin  
Pe riul ce în nópte își respándește céța,  
Când stelele și luna se scaldă în senin,  
Pe pağıșcea acésta ferită d'ori-ce spin,  
Iubita sta culcată ș-o coperiá verdéța.  
Ea îmi șoptiá iubirea, spuneam că-mi este víeța.

Natura 'n tresáltare resimte éráș víeța.  
Privighátoru 'n frasin cu-'n cântec dulce, lin  
Vestește primăvéra. Pe văi, pe munți verdéța  
Sub cer se oglindeșce, — se 'mprăștiezá céța  
După pământ, — ca 'n suflet s'o port cu al meu spin:  
Că 'n mine e 'ntuneríc, — când totul e 'n senin.

Luceșce-mi și în suflet și-l umple de senin,  
O sóre al iubirii, — tu care-mi ești víeța.  
Goneșce suferința, usucă negrul spin,  
Fă traiu-mi să se scurgă și fericit și lin:  
Tu ce-ai nimicit ghețuri ș-ai imprășciat céța.  
Tu ce 'mbálsámezi câmpul și ne-ai redat verdéța.

Verdéța și acuma-i ferită d'ori-ce spin.  
Aidi céța după inimii s'o rupem și víeța  
S'o trecem lin, când luna se scaldă în senin.

Mircea C. Dimitriadi.

## Evangelia cea mai alésă.\*

**M**ăintea vreme, ice, că nu se poftiá dela preoți  
ca să fie dobă de carte. Glasurile, cu tótă a  
lor céta de podobii, acestea se cerea ca să  
le máie ca pe apă. În colea: puțină cetanie  
la Ceaslov și Psaltire, ceva scrisóre potco-  
vită și ca vai de capul satului — ca să nu se alle  
omul tocmai cu crucea pe degete, când iscăleșce, —  
era de ajuns omului atât ca să fie fruntea cođii pe  
la satele nóstre.

Ce bine, că noi n'am apucat așa vremi!

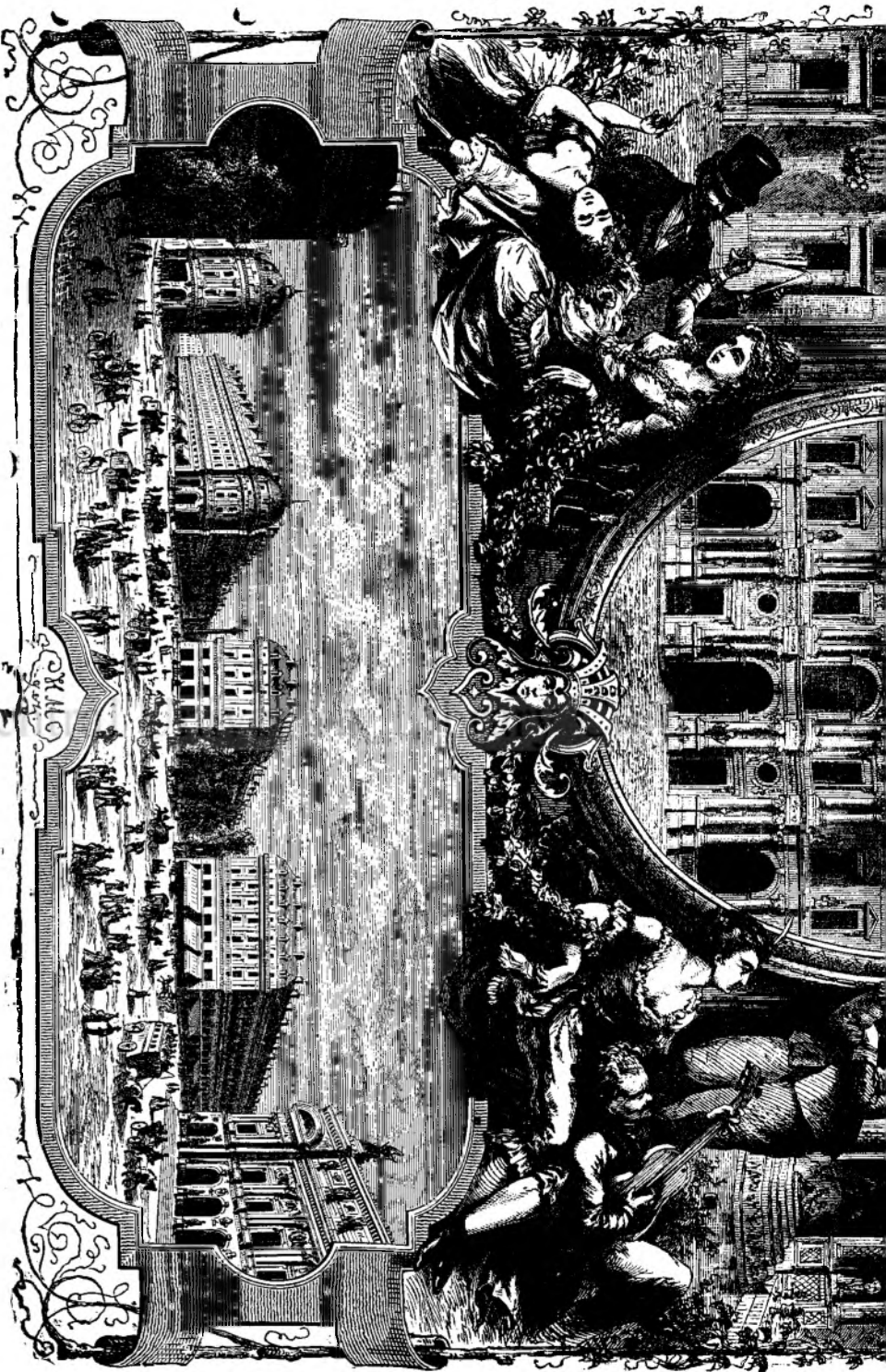
Destul, că un popă d'aceia, nu știea să dícă  
pe evanghelie nici o bóbă.

De unde, nu se știe, — destul, că turma părin-  
telui află, cum, la alte biserici, cu totul altă fărână  
se macină și se superă foc.

Dau în dréptă, apucă 'n stânga, dar n'ai ce! —  
Suflet dela mort nu puteai cere nici pe vremile ace-  
lea. Părintele ținea drumul, ce-l bătuse, vorba ceea:  
Pe calul bétrán s'a mântuit să-l inveți, ca s'alerge 'n  
buiestru.

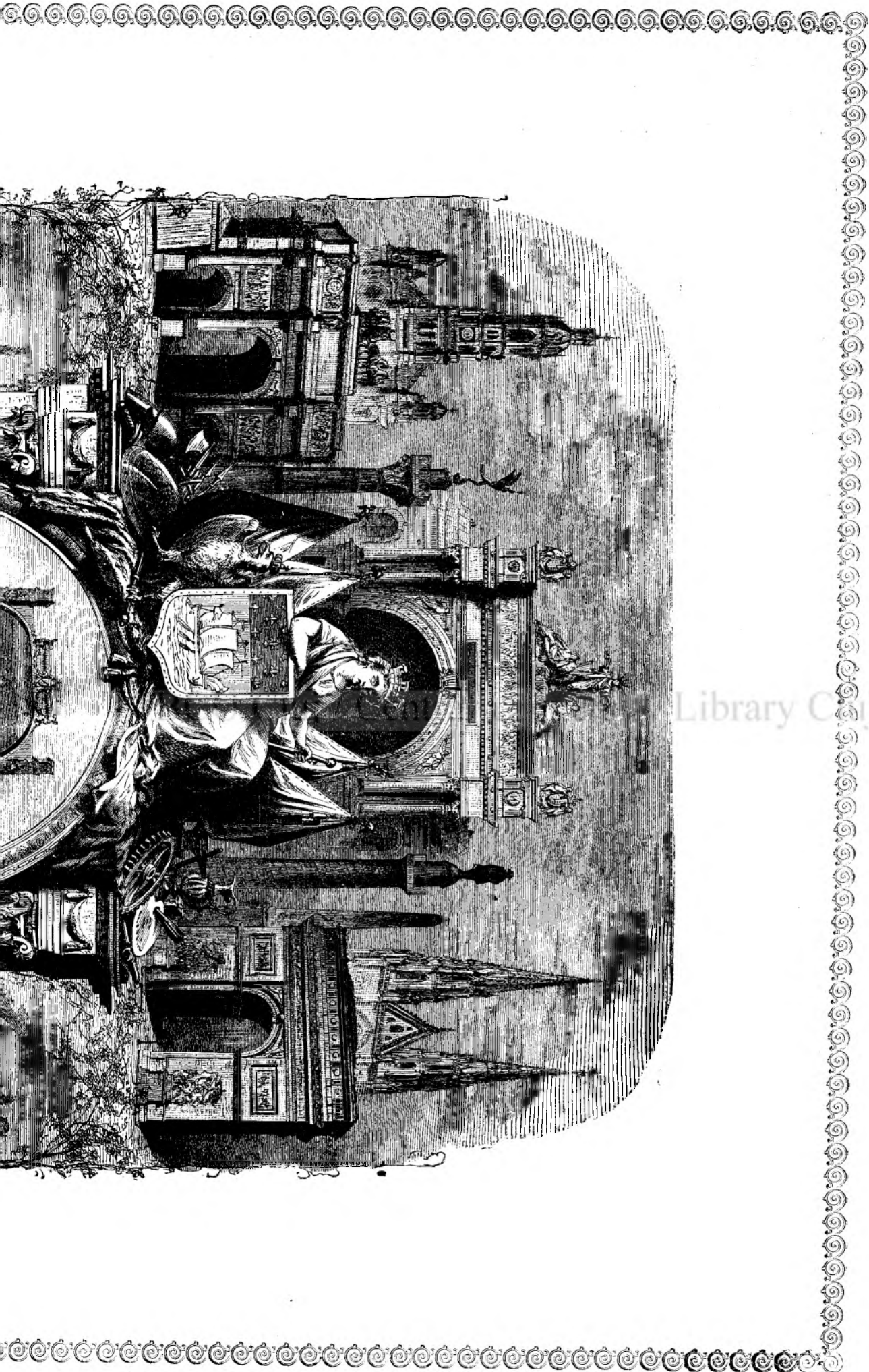
Ne mai fiind în cotro, ómenii alérgă la proto-  
popie și se jăluiesc, cum adevătele satul lor e satul  
lui Cremine. Părintele nu știe nici trei și sfânta

\* Din »Ardeleanul glumeț« séu 101 de anecdote populare  
adunate și întocmite de Gr. Sima al lui Ion. — Cartea va  
apăre dílele acestea în editura lui W. Krafft în Sibíu, prețul  
50 cr. séu 1 leu 25 bani.



SCHITTE DIN PARIS.

B. U. Cluj /



Library Cij

evangelie au și uitat cum merge, că 'n veci n'au parte de ea.

— Nu se pôte, fiilor, nu se pôte! Sfânta evangeliie e cheea la tôte și făr de ea păgâni și vameși are să iêsă din voi, — le răspunde protopopul aprôpe plin de mânie.

— Te poftim părinte protopôpe să eși la fața locului. Vedé-vei c'am ajuns de isbelișce și e vai și au! de bieteile nôstre suflete.

— Voi merge, da! voi merge, fiind că trebuie să me duc. Duminecă, chiar duminecă, nu mai de parte, am să fiu alătura cu voi la slujba dumneșcă. Tuns și ras are să fie, îndată ce n'o spune așa cum stă scris negru pe alb in carte.

In viitôrea duminecă, biserica eră tescuită de ômeni. Fiecare vrea să vedă cu ochii felul cum s'a alege cașul din zăr.

Se 'ntelege, că părintele protopop âncă sta la o parte și așteptă să vină vremea evangeliiei.

Când la adecă, părintelui nici că-i pasă, c'a-pucă evangeliia pe dos, — ese in ușa altarului și începe să dică :

— »A fost odat' o pasere,

„Naltă 'n picioare

»Ș-albă pe sub fôle...!

Dar' prota de colea stă să crepe de mânie și-i taie vorba cu :

— Acea o fi cocostireul părinte, haine sfinte!

— Acela, acela!

Intr'aceea părintele ochesce pe protă cu cōda ochiului. Nu i se pare ș-o ia pe altă cōrdă.

— »Părinte protopôpe!

»Am șese juncașei

»Patru fie-ai tei

»Și numai doi ai mei; —

»Mai am trei-sute de oi

»Scrise la simbrie

»Una remăe mie

»Și doue ție

»Și las' așa să fie, — amin! —

— Aveți un odor de preot ca acela, dică părintele protopop, după ce trece slujba. N'are soț nici la vlădicie. Evangeliia de ađi e cea mai alêsă din câte am audīt in viêtă. O vorbă să nu crișcați mai mult asupra densusului, că v'aflați beléua cu mine.

Gr. Sima al lui Ión.

## Teresa Raquin.

— Dramă in patru acte de Emil Zola. —

(Urmare).

### ACTUL IV.

(5 ceasuri. — Odaia ș-a reluat umeđela-i nêgră. Perdelele murdare. Gospodărie părăsită, colb, petici grôse uitate pe scaune, vase de bucătărie pe mobile. Un oghial strîns, aruncat după o perdea a patului.)

#### Scena I.

Teresa, Susana.

(Amêndoue lucrêză ședênd dinaintea mesuței din drêpta.)

Teresa. (Vesel.) Așă dar ai aflat in sfêrșit unde locueșce prințul albastru... Deci amorul nu proștece așa de tare pe om, după cum se dice.

Susana. Țeu nu șciu... dar mi se pare că-s destul de șirêtă și eu... Înțelegi, că mai la urmă, începeam a me cam plictisișce privind pe prințul meu albastru numai dela o depărtare de leghe... și tot

cu aerul lui smerit ca o icônă... Drept spunêndu-ți, dar el eră pré cuminte... din cale afară cuminte...

Teresa. (Ridênd.) Va să dică ție-ți plac amoreșaii mai obraznici?

Susana. Habar n'am... Imi pare inse că un amoresat de care nu ție-ți frică, nu e un amoresat serios. Când zăriam pe prințul meu colo departe, nu șciu unde, in cer, ori in mijlocul atâtor hogéguri, credeam că ved un ângeraș de cei tipăriți in cartea mea de rugăciune, cari au nouri sub picioare. Asta-i drăguț de tot, — de-odată, — da pe urmă începe să te plictisêșcă, țeu așa... Așă dar, de patronul meu, am cerut dela moșu să-mi facă present un plan al Parisului.

Teresa. Un plan al Parisului!

Susana. Da! Și moșu s'a cam mirat... Și când am căpêtat planul, oh! am început a căută pe densusul... ș-a tot căută... Am tras linii. am măsurat distanțele cu un compas, am adunat, am îmмуlțit... Și când credeam că am găsit balconul prințului, infigeam un bold in plan; apoi, a doua đi, siliam pe moșu să apucăm pe strada unde trebuia să se ale casa acea.

Teresa. (Vesel.) Scumpă Susană, istoria ta e fôrte frumosă. (Privind pendula și devenind de-odată fôrte posomorită.) 5 ceasuri deja... Laurent trebuie să vie.

Susana. Dar ce ai? până acū erai așa de veselă.

Teresa. (Reluând.) Și vra să dică planul teu ț-a dat adresa prințului albastru?

Susana. Da vorbă-i! nu mi-a dat absolut nimic, planul meu. Déc'ai șci unde m'a scos planul meu! Intr'o đi, m'am trezit inaintea unei case próste unde se fabrică vacs; in altă đi, inaintea unei fotografii; altă-dată in fața unui seminaru sêu a unei temniți, nu mai șciu unde in sfêrșit... Ei, nu riđi de astu?... ce? pôte că ț-a venit reu...

Teresa. Nu... Bărbatu-meu trebuie să se întorcă acasă, și me gândiam... Când vei fi și tu măritată, ai să-l pui in cadru fericitul teu plan...

Susana. (Sculându-se și venind la drêpta, trecênd pe după Teresa.) Dar decă-ți spun că el nu mi-a slujit nimica!.. Așă dar nu me ascuți? — Odată, după amiêđă, me dusesem in piața de flori dela St. Sulpiciu; voiam să cumpêr niște micșunele pentru balconul nostru. (In fața scenei.) Ei șciți pe cine am vêđut in mijlocul pieței? pe prințul albastru, încărcat cu flori, cu ôle in buzunar, cu ôle subsuoră, cu ôle in mâni. A făcut o mutră așă de próstă când m'a zărit... Apoi, m'a urmărit; nu șciea cum să se descuce din ôlele lui cu flori, și mi-o spus că tôte erau pregătite pentru balconul meu. Apoi, s'a făcut prieten cu moșu, i-a cerut mâna mea, și am să me mărit cu el; éca tōtă istoria. Am făcut cucoșei din plan, și acū, sêra, nu mai privesc cu ochiana decăt luna... Ai audīt ce ț-am spus eu, dragă Teresă?

Teresa. Da, și istoria ta e o poveste pré frumosă. Așă dar tu innoți mereu in regiuni cereșci, in mijlocul florilor și riđi de tot și de tôte... Ah! scumpă copilă, cu frumôsa ta pasere albastră, decăi șci... (Privind pendula.) Cinci, da, e chiar cinci ceasuri, nu-i așă? Trebuie să pun mēsa.

Susana. Am să-ți ajut și eu... (Teresa se scólă. Susana îi ajută a pune mēsa; trei tacămuri.) Șcii că sânt cam făr de inimă riđênd atâta in casa acēsta, unde fericirea vi s'a tulburat atâta prin cruda bōlă a dnei Raquin. Dar cum îi mai este astăđi?

Teresa. Tot mută, nemișcată, dar fără să pară că suferă.

Susana. Doctorul i-a fost spus-o că decă s'a os-tenit pré mult... Paralisia a fost grozavă... ca un

trăsnit ce a schimbat-o în piatră, sermana femeie... Când stă colea, incremenită în jilțul seu, cu capul nemișcat și alb, cu mânilor-i galbene pe genuchi, mi se pare că ved o statuie cernită și înfricoșătoare, de care sânt puse la capetul mormintelor... Nu-i așa, că nici nu pôte ridică măcar mânilor?

*Teresa.* Așă-i! și mânilor și piciorole îi sânt mörte.

*Susana.* Ce crudă sörta; moșul crede că ea nici nu mai aude, că nu mai înțelege nimic; ș-apoi mai dice că ar fi mare norocire pentru dēnsa decă ș-ar perde cu totul cunoșcința.

*Teresa.* Se înșelă; ea aude și înțelege totul. Cunoșcința ei e destul de limpede, și ochii sei vęd totul.

*Susana.* Da; și încă mi se pare că ochii i s'au mai mărit, că sânt grozav de mari acum; s'au făcut așă de negri și așă de amenințatori, cu totă înfătoșarea-i mörta... Cu tôte că nu-s de loc fricōșă, dar nōptea adesea me apucă un fel de tremur când me gândesc la biēta dna Raquin... Dar, în slērșit, îngrijirile vōstre pentru dēnsa sânt atât de mari... sântēți așă de buni cu dēnsa...

*Teresa.* Nu facem decăt datorია nōstră.

*Susana.* Și, nu-i așă? că numai voi înțelegeți dorința ochilor ei; eu una nu me pricep de loc. Dl Grivet, care-ș inchipui că-i pricepe tôte gândurile, respunde la tôte de-a n'törsele. Dar e o fericire cel puțin, că aflându-te totdeuna pe lângă ea, nu-i lipseșce nici-odată nimica. Dar doctorul ce mai spune? mai are el vr'o speranță?

*Teresa.* Fōrte puțină.

*Susana.* Dar mai dăunădi, când eram și eu aici, l'am audit dicēnd, că s'ar putē ca în curēnd să-i revie și glasul și puterea în tôte membrele...

*Teresa.* Incurajeri zadarnice!

*Susana.* Ba din potrivă, eu aș dice să sperați... (Au mântuit de așețat mēsa și vin amēndoue în fața scenei.) Dar dl Laurent nu se mai vede pe aici?

*Teresa.* De când ș-a părăsit funcția și s'a apucat ēr de pictură, plēcă desdediminēță și nu se mai întōrce adesea ori decăt sēra. Munceșce mult și vrē să trimētă un mare tablou la viitōrea espositie de pictură.

*Susana.* Șcii că s'a făcut prē cum se cade, dl Laurent. Nu mai ride acum așă de tare, are un aer mult mai distins... Cred că-ți pare fōrte bine de asta. Cāt despre mine, îți mărturisesc, că după cum eră mai nainte, nu l'aș fi luat de bărbat. Dne fereșce! dar acum, mi-ar plăcē fōrte mult. Decă-mi fāgădui că nu-i spune la nime, ț-aș spune un lucru.

*Teresa.* Șcii că nu-s limbută de loc.

*Susana.* Da, ce-i dreptul, n'ai obiceiul de a vorbi de nimeni și nimic... Atunci, ecă-ți spun, că eri, pe când treceam în strada Mazarin, pe lângă atelierul bărbatului teu, moșul a voit să intre în nuntru. Dar șcii că dlui Laurent nu-i prē place să-i vie lumea să-l zadărnicescā dela lucrul lui; cu tôte astea nu ne-a primit tocmai reu. Dar ț-ai inchipui ore la ce lucrēzā el?

*Teresa.* La un tablou mare.

*Susana.* Nu se află; pânza tabloului celui mare e încă neatinsă de nici o colōre. Eră incungiuurat de o mulțime de pânze mici pe care erau zugrăvite sēu numai incepute, tot niște capete, de copii, de femei, de moșnegi... Moșul care se înțelege grozav în pictură, a ramas cu gura căscată de mirare; mi-a spus că bărbatul teu s'a făcut așă de-odată, pe negândite, un mare pictor; și de sigur că n'o dice asta ca să-l măgulēsccā, căci mai înainte șcii că-i spunea în fața că nu-i tocmai place arta lui... Ceea ce m'a mirat pe mine mai mult înse, este, că tôte capetele sēmēn

ōrecum unul cu altul... Da, mai tôte sēmēn cu...

*Teresa.* Cu cine?

*Susana.*... Me tem să nu te supēr... dar sēmēn cu sermanul de Camil.

*Teresa.* (Tresărind.) A! nu!.. ți s'a părut negreșit...

*Susana.* Ba chiar așă-i! Capetele de copii, cele de femei, și cu cele de bētrāni, tôte, dar tôte, au ceva în ele ce reamintesc persōna de care ț-am vorbit. Moșu meu i-a spus chiar că ar voi ca acele figuri să fie mai colorate, căci tôte sânt cam vinete... și au un suriș în colțul gurei... (Se aude Laurent viind.) A! etā vine bărbatul teu. — Eu una cred că el vra să-ți facā vr'o surprisā plăcută cu tôte acele capete ce-ți reamintesc...

## Scena II.

*Laurent, Susana, Teresa.*

*Laurent.* Bună sēra Susană... După cum vęd v'ați pus la lucru amēndoue.

*Teresa.* Da.

*Laurent.* Eu sânt zdrobit de ostenelă. (Se lasă greu pe un scaun la stānga.)

*Susana.* Trebuie să te osteneșci mult, că lucrezi tot stānd în piciorole.

*Laurent.* Ađi n'am lucrat de loc. Am mers pe jos până la St. Cloud, și m'am întors de-aseenea. Asta-mi face fōrte bine... Mēsa-i gata, Tereso?

*Teresa.* Da.

*Susana.* Etā că me duc și eu.

*Teresa.* Moșu-teu a đis că are să vie să te ieie; trebuie să-l aștepti; pe noi nu ne superi de loc...

*Susana.* Decă-i așă, me duc jos în magazie; am să ve fur mai multe ace de camra de care am nevoie. (În momentul când vra să se scobōre, clopoțelul sună.) A! vr'o clientă, pe care alerg s'o servese... (Scobōră.)

## Scena III.

*Laurent, Teresa.*

*Laurent.* (Arătând aghialul lāsāt la capetul patului.) De ce n'ai ascuns tu aghialul acesta în odăița cea mică? Trebuie să șcie ore toți zēluđii, că noi dormim deosebit. (Se scōlă.)

*Teresa.* N'aveai decăt să-l ascunđi ađi diminēță. Eu fac ceea ce-mi place.

*Laurent.* (Cu voce aspră.) Femeie, să nu incepem ēr a ne sfādi, chiar înainte de a fi inoptat.

*Teresa.* Ei! și decă tu petreci pe-aiurea, decă te preumbli đile întregi, cu atât mai bine. Eu, me veđi că-s liniștită, când nu ești tu aici. De îndată ce intri, se redeschide iadul pentru mine... Lasă-me cel puțin să amijese điuva, de orece nōptea nu mai sânt în stare.

*Laurent.* (Mai blānd.) Vocea ta e mai aspră decăt a mea Tereso.

*Teresa.* (După o tăcere.) Ai să aduci pōte pe mătușă la mēsă? Ai face mai bine să aștepti până ce va plecā Michaud cu nepōtă-sa; me umplu de grōzā totdeuna când ea stă față cu străinii... De cātăva vreme mai ales citesc în ochii ei niște gândiri ingrigitōre. Ai să veđi că ea are să gāsēsccā vr'un mijloc de a... vorbi...

*Laurent.* Vorbă-i! Dar Michaud va voi numai decăt să-și vedā vechia prietenă. Sânt încă mai neliniștit când se duce dēnsul în odaia ei... Șcii bine că nu pōte să ridice nici măcar degetul cel mic, — dar... (Ese prin fund.)

## Scena IV.

*Teresa, Michaud, Susana, apoi Laurent și dna Raquin, în jilțul seu, țepănă și mută, cu părul albit, imbrăcată totă în negru.*

*Michaud.* E! e! mēsa-i pusă!

*Teresa.* Tocmai așa, dle Michaud! (Ia din dulap o petică, o salatiēră și niște marole; se pune la stânga, întinde petica pe genuchi, și curăță marolele, pe la finele acestei scene și la începutul celeilalte.)

*Michaud.* Cu sănătatea mergeți bine? ei? me bucur mult! Ș-aveți ș-o poftă bună de mâncare după cum se vede! Amorezii istică au totdeauna o fōme drăcescă... Pune-ți pālăria Susană. (Privind în giuru-i.) Și scumpa dna Raquin, cum mai petrece ore? (Laurent intră împingând jilțul în care e dna Raquin până la mēsă, la tacămul din drēpta.) A! ȕt-o în sfērșit!

*Susana.* (Imbrătoșind pe dna Raquin.) O! cât de mult te iubim cu toții; trebuie să ai curaj!

*Michaud.* Ochii sei schiateiēză, — e fōrte mulțămītă că ne vede... (Dnei Raquin.) Amēndoi sântem prieteni fōrte vechi, nu-i așa? Iți aduci aminte când eram comisar de poliție... Mi se pare că am făcut cunoșcința pe timpul când se sevērșise îngrozitōrea crimă cu jandarmul îngropat în livadă... Iți aduci aminte de femeia și bărbatul cela ce-au ucis pe jandarm, și pe care i-am arestat chiar eu în culcușul lor... E! mii de... nimicuri, dar i-a guilotinat pe amēndoi de minune la Rouen!

## Scena V.

*Teresa, Laurent, Michaud, Susana, dna Raquin, Grivet.*

*Michaud.* Ah! Asta e istoria jandarmului! Las' că cunosc eu. Mi-a povestit-o chiar dta, și m'a interesat fōrte mult... Dl Michaud are un noroc mare de mare la descoperirea mișeiilor... Cu buna sēra, dōmnelor și intrēga societate.

*Michaud.* Cum? dta, la ora acēsta!

*Grivet.* Da, treceam pe aici, și de-odată așa mi-am dīs: hai să intru! voi să mai sfătuesc puțintel cu scumpa dna Raquin... Erați să ve puneți la mēsă, — nu ve supēr?

*Laurent.* Nici decum!..

*Grivet.* Veți, că noi amēndoi ne înțelegem așa de bine! O singură privire, și eu înțeleg tot ce gândesc.

*Michaud.* Atunci, n'ai avē bunătatea să-mi spui ce dorește ea când me privește așa țintă 'n ochi?

*Grivet.* Așteptă; cetesc în ochii ei ca într'o carte... (Șede în fața dnei Raquin, îi atinge brațul și așteptă până ce ea întōrce încet capul.) Așa! acum să vorbim ca doi buni prieteni. Ai ceva de cerut dlui Michaud? Nu, nu-i așa? Nimica... tocmai așa credeam și eu... (Lui Michaud.) Ce tot îți dai așa importanță! N'are nevoie de dta... n'o auți! tocmai cu mine are de vorbă... (Cătră dna Raquin.) Ei! cum? — Aha! bine, bine! înțeleg: ț-i-i fōme.

*Susana.* (Rezemată pe fotel.) Vrei să ne retragem, scumpă dnă?

*Grivet.* Pe legea mea! da, îi fōme... Ș-ăpoi me poftesc să mai facem o partidă în iastă-sēră... Mii de iertăciuni, dnă, dar nu pot primi, căci cunoșci obiceiurile mele. Pentru joi inse v'o făgăduesc.

*Michaud.* Ei! dar ea nu-ți spune nimic, dle Grivet! De unde veți că t-a dīs cōvă? Lasă-me să-i

mântătōre! (Ia salatiēra în care a pus Teresa marolele și-o pune, împreună cu petica, pe dulap.)

*Michaud.* Vechea mea prietenă, șcii că sânt totdeauna gata de a te sluji. De ce me privești astfel? Decă ai putē găsī un mijloc ca să esplici ceea ce dorești...

*Grivet.* Dar mi se pare că ț-am esplicat eu ce vrē!

*Michaud.* (Stăruind.) Astfel, dar, nu poți să ne faci să înțelegem... (Lui Laurent.) Ian privește Laurent, cu ce privire stranie se uită la mine mereu!

*Laurent.* Nu, eu nu vēd nimic îngrijitor în ochii sei.

*Susana.* Ia veți și dta Teresă, care-i ghicești tōte dorințele cele mai mici.

*Michaud.* Da, ve rog chiar, intrēb-o dta pentru noi.

*Teresa.* Ve înșelați. Nu dorește nimic, e liniștită ca întotdeauna. (Se apropie, se sprijină de mēsă, în fața dnei Raquin și nu pōte îndurā strălucirea ochilor sei.) Nu-i așa, că nu dorești nimic? Nu, nimic, ve asigur. (Dă îndērēt și vine la stânga.)

*Michaud.* Atunci, pōte că dl Grivet are dreptate.

*Grivet.* Ei vedeți! V'am lāsāt să tot vorbiți; dar eu me pricep mai bine decăt ori cine ce dorește ea: îi fōme ș-ăpoi me poftesc să facem o partidă de domino.

*Laurent.* Și de ce nu primiți?... dle Michaud, tocmai ne-ai face plăcere...

*Michaud.* Mulțămesc, dar în iastă-sēră sânt ocupat.

*Teresa.* (Încet lui Laurent.) Te rog, nu-i mai oprī nici un minut.

*Michaud.* La revedere, prietenilor. (Urcă să ȕsă.)

*Grivet.* La revedere! la revedere! (Se scōlă și omēză pe Michaud.)

*Susana.* (Ce a ramas lângă dna Raquin.) A! ian priviți!

*Michaud.* (Dela rampa scārei.) Ce?

*Susana.* Priviți, mișcă degetele... (Michaud și Grivet dau strigăte de mirare și vin în giurul jilțului paraliticei.)

(Încheierea va urmă.)

N. A. Bogdan.

## Poesii poporale.

(Din Maramureș.)

I.

Șetelucă pe măcău,  
Merse mândru la Brașeu,  
Nu s'o dus să nu mai vie,  
Da s'o dus să 'nvețe-a scrie.  
A scrie s'a invēță,  
A veni și m'a luă,  
De n'a veni să me ieie,  
M'oi duce din sus de mōră  
Și i-oi face lui să mōră,  
Ori să mōră ori să peie,  
Ori să vină să me ieie.

II.

Ce ești mândră așa prōstă,  
Gândești c'ai eșit din cōstă  
Și cu ochii afumați,  
Gândești c'ai eșit din brați  
Și cu dinții ruginiți,  
Ce țești c'ai beut molii

Ioan P. Coman.





## Dela București.

Dejun la Iordachi Ionescu. Barbu Stefanescu. Ionescu-Gion. Nic. Densușian. La Teatrul Național: Milo, Aristița Romanescu, Gr. Manolescu, Caragiali. Societatea dramatică. Schimbare de sistem.

Câtiva enși ne duserăm să luăm dejunul la restaurantul Iordachi Ionescu din strada Covaci. Cuhna română de-aici este renumită. Și la expoziția din Paris tot firma acesta va ospăta pe români.

Publicul care-l frecventază, se compune mai cu seamă din amployați, avocați, profesori, oameni de litere, comercianți, diariști și de alte profesii, mare parte bărbați. Serviciul este original. Când băiatul care servește la mesă îți aduce ceea ce ai comandat, numai decât însemnă p'un petec de hârtie rosa, pe care-i subsemnat și numele lui, prețul bucatei comandate și-ți pune hârtia pe mesă. Când apoi vrei să plătești, băiatul strigă »protocol,« țalchelnerul vine și adaugă sumele de pe hârtie. Săra cântă o tarafă de lăutari, cari afară de viorele întrebunțate și la noi, mai au un fel de cobză și un instrument ce 'nlocuește clarinetul nostru și care se numește »naiu.« Până ce stai la mesă, vin băeții ce vând diare, și-ți ofer numerele mai prospete, anunțând drept reclamă și cea mai importantă știre din ele. Diarele din București, afară de câteva, nu pră au abonați, dar cu numărul se vând multe, căci nu poți merge 'n local public, unde să nu-ți vină și »gazetarii.« Vorba unui glumeț, care numește astfel băeții cari vând diare.

Sosind, la o mesă găsim o societate de diariști și oameni de litere, cunoscuți și prieteni, dintre ei unii colaborează și la »Familia.«

Acolo eră și dl Barbu Stefanescu (De la Vrancea), a cărui romanele, atât ca studii psihologice, cât și ca limbă populară, au atras luarea aminte a tuturor iubitorilor de literatură și pe care și cetitorii noștri îl cunosc. Tinerul novelist este unul din cei mai escelinți prosatori ce-i avem, pe care și dl Hașdeu îl citează mai de multe ori în »Marele etimologic« al său. Ce s'ar alege un astfel de talent, decât s'ar fi născut frances! Dar la noi! Vorba aluia: »Cu gramatica remăi la nimica!« Novelistul nostru tocmai povestea cu mare bucurie, că 'n ziua aceea a pledat cu succes un proces.

Revădui și pe dl Ionescu-Gion, foiletonistul cu spirit parisian al »Românului.« Cum scrie, așa și vorbește, intercalând câte-o dicătoare francesă. Un adevărat om de salon bucureșcian. Lucrăză mult și totuș a găsit timp să 'ncepă un articol și pentru »Familia.« Acuma vinise dela școlă, căci — este profesor.

Amicul Nicolae Densușian sosi mai târziu. Âncă dimineța îl căutai acasă, dar nu-l mai găsim. S'a și dus la lucru. La București, ca pretotindene, sunt doue soiuri de literați. Unii abiă produc ceva, îndată ies în publicitate, numele lor se poate ceti adeseori în toate diarele. Alții se retrag în odăile lor de lucru, muncesc prin bibliotecă și numai arareori, după ani de zile, se pot ivi 'n arena literară. Acestor din urmă aparține și fratele Nicolae Densușian. Au trecut doue decenii, decând densusul s'a dedicat istoriografiei și de atunci lucrăză neobosit, a indeplinit cu sîrguință de model mai multe misiuni de explorațiune istorică ce i-a incredințat Academia, a adunat o mulțime de documente istorice, dar a publicat încă numai o sin-

gură lucrare mai mare »Istoria revoluțiunii lui Horia«, acesta inse de-odată i-a făcut un nume onorific în istoriografia română și — drept expresiune a distincțiunii publice — Academia i-a conferit un premiu pentru acesta lucrare, pe care nici nu el, ci altul o presintase la concurs.

Mai erau și alții, bătrâni și tineri, în a căror societate timpul trecu repede și sosi terminul când aveam să me duc la Teatrul Național.

Intrând în cancelăria direcțiunii generale, găsim la directorul general dl Caragiali pe bătrânul și nemuritorul Millo, cu dna Aristița Romanescu și dl Gr. Manolescu. Vechia și noua generațiune. Represintanțianții a doue epoche, cari se succedară. Millo, atletul începutului; Aristița Romanescu și Gr. Manolescu, columnele scenei actuale. Eram foarte norocos cu visita mea.

Pe dl Caragiali îl cunoșceam din o serată literară dela dl Maiorescu, unde ne ceti piesa »D'ale carnavalului«, care acolo fu bine primită, dar pe scenă nu izbuti.

Cu dl Millo făcusem cunoșcință încă din 1868, când întăia oră fusesem la București. Primirea afabilă cu care m'a onorat atunci nici acuma nu mi's'a șters din memorie. Portretul său, ce mi-a dat drept suvenir, îl vâd în toate zilele înaintea mea.

Ș-a adus aminte cu plăcere și mi-a vorbit cu entusiasm de escursiunea sa artistică ce a făcut înainte cu douăzeci de ani cu o trupă în părțile noastre, unde pretotindene a fost atât de bine primit. Ce timpuri au fost acele! Atunci a existat entusiasm și la noi!

Dna Aristița Romanescu și dl Gr. Manolescu înainte cu trei patru zile viniseră din Iași, unde jucară totă ierna, căci Teatrul Național din București nu-i putu avé între artiștii sei în stagiunea trecută.

— Cu cine să fiu jucat dar dramă? — îmi spunea dl Caragiali, escusând lipsa de drame în repertoriul stagiunii espirate.

În adevăr, fără aceste doue talente, astăzi nu se mai pôte inchipui dramă pe scena Teatrului Național din București.

Se pôte dar dice, că pe cât de mare fu perderea acestui teatru, tocmai atât de mult dobândi cel din Iași. Stagiunea din erna acesta va remăne nouită în istoria acestui teatru, căci pe scena sa au debutat cele mai de frunte puteri ale dramei române.

Deci, decât 'n erna trecută nivelul artistic al Teatrului Național din București a scădut, nu este numai vina dlui Caragiali, căci mult a contribuit nenorocirea, că numitele doue celebrități nu puteau face parte din societatea dramatică bucureșciană.

Mai este o causă. Acesta e enșas organizația de acuma a Teatrului Național. Cu acesta n'are să facă progres sigur și durabil nici odată, ori cine să fie directorul general.

Sunt de părerea, că spre a da un avânt nou și sigur Teatrului Național, ar trebui să se schimbe organizația-i de pân' acuma. Sistemul de societari pôte să fie potrivit la Odeonul din Paris, care are tradițiunea sa artistică bine definită și care posedă numai artiști de valoare, dar și un public la înălțimea artei lor; nu se potrivește inse la Teatrul Național din București, care — de și fondat înainte cu vr'o 50 de ani — nu este încă cu deseversire întemeiat, n'are destui artiști de valoare cari să-i pôtă asigură spriginul spectatorilor și nici nu pôte compta pe un public destul de ciselat în ale artei dramatice române.

În lipsa acestor calități, societarii cari n'au o plată ficsă, ci sunt avisați la eventualul profit curat, își dau totă silința s'atragă la represintațiuni cât de

multă lume, ca astfel să se urce și vinitul. Și fiind că mulțimea spectatorilor frecventază mai bucurios piesele fără de valoare mai adâncă, societarii stăruiesc să se jöce tot de acestea, astfel apoi nivelul artistic al repertoriului scade la zero, când se dau piese ca: »Fata aerului,« »Rosa magică« și altele, cari nicăiri în lume nu se jöcă în vr'un teatru care se numește »Național.«

Acestui reu numai așa i s'ar puté face capét, decă toți artiștii și actorii ar căpétá platá ficsă. Atunci ei, ne mai avénd grigi materiale, ar puté să cultiveze numai arta. Astfel, de o parte ei s'ar perfecționá, de alta s'ar puté dá avént și literaturii dramatice originale și peste tot s'ar ridicá nivelul artistic al teatrului.

Inse în cazul acesta s'ar cere ca statul să dea teatrului o subvențiune mai mare decât pân' acuma.

În adevér, a sosit momentul ca statul să 'ngri-gescá mai serios de »Teatrul Național.« Așá nu mai merge. Așá e rușine. Deci ori să puná temeiul trainic pentru esistența și înflorirea acestei instituțiuni: desființând societatea dramatică, incredințând direcțiunea unui bărbat cu autoritate și dându-i la dispoziție o subvenție mai mare, ca artiștii să se pötá angajá cu platá ficsă: ori să ordóne ca din fruntea frumosului edificiu de pe Calea Victoriei, să se ștergá falnica inscripțiune de: »Teatru Național.«

Iosif Vulcan.

## Publicațiunile istorice Hurmuzaki.

— Estras din raportul biuroului Academiei Române. —

Tipărirea colecțiunii de documente și a scrierilor istorice remase dela reposatul Eudoxiu Hurmuzaki s'a început la 1876 prin decisiunea luatá atunci de dl Titu Maiorescu, ministru cultelor și instrucțiunii publice.

Pentru facerea acestei publicațiuni ministerul a numit atunci o comisiune compusá din dnii M. Kogálnicean, A. Odobescu, T. Rosetti și D. Sturdza. Familia Hurmuzaki a trimis acestui din urmă manuscrisele remase dela reposatul Eudoxiu Hurmuzaki, dându-i tot-odată însărcinarea și drepturile de a o reprensintá cu depliná putere intru tot ce va fi de făcut pentru publicare. Ministerul a numit secretar al acelei comisiuni pe dl Ioan Slavici.

Până la iunie 1880 se tipárise din documente 245 cöle, din fragmente 58 cöle.

În 1880/81 ministerul cultelor și instrucțiunii publice a trecut acéstá publicare cátrá Academie, ér Academia a primit acéstá însărcinare, și a recunoscut comisiunea instituitá de minister. Acéstá comisiune a continuat a lucrá, remáind Academiei numai partea administrativá a publicațiunei.

Îndată ce publicațiunea a trecut sub ingrigirea Academiei, cęsta ș-a dat silința pe de o parte a activá mersul tipáririi, pe de altá parte a îmbogáti colecțiunea documentelor prin noue cercetări și desco-periri printr'unele archive bogate în documente privitoare la istoria Románilor.

În anul 1883/84 s'a mijlocit, mai întei prin dl Nicolae Crețulescu, atunci ministru al țerei la Roma, a se cercetá și descoperi în archivele de stat din Veneția, tóte documentele privitoare la Románi. Acéstá lucrare s'a făcut sub direcțiunea dlui Cechetti, directorul acelor archive, celebre prin bogáțiile lor. Cercetările și descoperirile au urmat fără intrerupere în toți anii dela 1883/84 încöce. În anul curent acéstá lucrare se va terminá, fiind esplorate pentru istoria

Románilor tóte secțiunile archivelor venețiane Documentele culese în acest mod se suie la 3,600 numere, din cari s'au publicat până acum jumétate în trei volume. Cealaltá jumétate va formá de asemenea trei volume, cari adastá publicarea lor.

Prin dl Nicolae Crețulescu, fostul ministru al țerei la Petersburg, s'au adunat copii fotografice a unei bogate serii de documente slavoneșci și latineșci din archivele imperiale din Moscova.

Prin ingrigirea regretatului dr. Obedenaru, Academia ș-a procurat mai multe copii de documente din unele archive și biblioteci din Roma.

În anul 1884, comisiunea publicațiunilor Hurmuzaki a luat decisiunea ca colecțiunea de documente să se completeze pentru secolii XIII, XIV, XV și XVI, cu documentele cari sânt tipárite prin diferite publicațiuni străine, mai ales ungureșci și polone. Prin acęsta se urmăriá scopul de a face un corp pe cât se pöte mai complet al sorginților documentare a istoriei naționale, și a pune astfel la un loc la dispozițiunea bărbatilor de sciință, tot materialul privitor la istoria Románilor. Cu adunarea, cu ordonarea și tipărirea acestor documente a fost însărcinat dl Nic. Densușian, care a lucrat fără încetare din anul 1884/85 până acum. Dsa a cules, coordonat și tipárit peste 1,100 documente dintre anii 1199—1450, din cari s'au format doue volume. Lucrarea va continuá în acelaș mod până la anul 1575, mai fiind material de alte doue volume de documente.

Ministerul instrucțiunii publice procurase, prin ingrigirea dlui A. Odobescu, o serie de documente cari s'au copiat din archivele ministerului afacerilor străine dela Paris. Guvernul a trimis Academiei aceste documente. Academia a continuat acéstá serie de cercetări prin ingrigirea dlui Odobescu, dând sumele necesare parte din propriile sale fonduri, parte din fondul publicațiunilor Hurmuzaki. În 1884 comisiunea a decis ca tóte aceste documente dimpreună cu altele copiate de dl Gr. G. Tocilescu în biblioteca naționalá din Paris, să se publice ca suplement la colecțiunea Hurmuzaki. Ele s'au tipárit în anii 1884/85—1887/88, și au format trei volume, cari cuprind 2,458 documente în 286 cöle tipárite.

În anul 1885 s'au început cercetări și decopieri de documente în archivele polone din Lemberg și Cracovia, ér în anul următor 1886 și în arhivul familiei Radziwill la Nieswiez. Aceste cercetări și decopieri s'au urmat în anii 1885/86—1888/89, și prin ele s'au procurat cam la 1,500 documente cari vor formá material pentru 2 volume.

Cercetări de o mai micá însemnătate s'au făcut în anii 1885/86 și următorii în archive și biblioteci din Transilvania și Ungaria, și se urmézá acum în archivele municipale din Ragusa.

Presintându-se ocațiuni favorabile, în anii 1885/86, 1886/87 și 1888/89, s'au cumpérat colecțiuni prețioșe de documente istorice din țerá; adecá chrisöve și alte acte emanate dela Domni, precum și acte particulare.

În cei 9 ani, de când publicațiunile Hurmuzaki se fac sub ingrigirea Academiei, ele au mers repede înainte, tipáindu-se, desvoltându-se și îmbogáțindu-se prin documente multe și de mare valöre istoricá, cari s'au adunat și s'au adaos pe lângá cele strinse de nemuritorul Hurmuzaki.

S'au tipárit în total 1,303 cöle, din cari scoțénd cele 303 cöle tipárite de minister, remán tipárite de Academia 1,000 cöle.

O cantitate însemnatá de documente istorice mai este încă de publicat. Între acestea cele mai însemnate serii sânt urmátöarele:

1. Note istorice singuraticice de Hurmuzaki, extrase din diferite documente făcute de Hurmuzaki în decursul cercetărilor sale în arhivele Vienei.

2. Documente culese din arhive seu copiate din cărți de Hurmuzaki pentru anii 1300—1450.

3. Documentele adunate, coordonate și adnotate de dl Nic. Densușian pentru anii 1200—1575, cari mai sînt încă de tipărit, vor forma cam două volume.

4. Documentele inedite procurate din arhivele de stat din Veneția și din alte colecțiuni italiene, privitoare mai ales la anii 1560—1750, vor forma material cam pentru trei volume.

5. Din arhive și biblioteci publice și private din Polonia s'au procurat documente în limbile latină și polonă din anii 1500—1700.

6. Un volum de documente dela finele secolului trecut și începutul secolului prezent.

7. S'a pregătit material pentru un al 8-lea volum, care va conține toate memoriile, discursurile și scrisorile politice ale lui Eudoxiu Hurmuzaki.

## Premiile Academiei Române.

După decisiunile luate de Academia Română în sesiunile de până la anul 1889, concursurile propuse de Academie sînt cele următoare :

I. Premiul Năsturel-Herescu din seria B, de 4000 lei, se va decerne, în sesiunea generală din anul 1890, unei cărți scrise în limba română cu conținut de ori ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 ianuarie până la 31 decembrie 1889.

II. Premiul Statului Lazăr, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1890 unei cărți scrise în limba română, cu conținut științific, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 ianuarie 1888 până la 31 decembrie 1889, seu celei mai importante invențiuni științifice făcute dela 1 ianuarie 1888 până la 31 decembrie 1889.

NB. Concurenții la aceste premii vor binevoi a trimite la cancelaria Academiei Române, în București, operele lor, cari vor fi în condițiunile de timp aci însemnate, în câte 12 exemplare, până la 31 decembrie 1889.

III. Marele premiu Năsturel-Herescu, din seria B, în sumă de 12,000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1893, unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 ianuarie 1889 până la 31 decembrie 1892.

IV. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1890, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect : »Istoria școlilor în țările române în prima jumătate a secolului XIX până la anul 1864.«

Terminul presintării manuscriselor la concurs va fi 31 decembrie 1889.

V. Premiul Asociațiunii Craiovene pentru dezvoltarea învățămîntului public, în suma de lei 1,500, se va decerne, în sesiunea generală din anul 1890, celei mai bune cărți didactice în limba română din câte se vor fi tipărit dela 1 ianuarie 1887 până la 31 decembrie 1889. Acastă dată este și terminul estrem al depunerii la cancelaria Academiei, în 12 exemplare, a cărților propuse pentru concurs.

VI. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1891 unei cărți scrise în limba română, cu conținut literar, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 ianuarie 1889 până la 31 decembrie 1890.

VII. Premiul Alesandru Ioan Cuza, de 10,000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1891 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect : »Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor.«

Terminul presintării manuscriselor va fi 30 noiembrie 1890.

VIII. Premiul G. San-Marin, în sumă de 1500 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1891 celei mai bune lucrări asupra următorului subiect : »Considerațiuni asupra comerțului României cu țările străine atât la Orient cât și la Occident, începînd cu secolul al XVI-lea până la anul 1860.«

Terminul presintării manuscriselor la concurs va fi 31 decembrie 1890.

IX. Premiul Statului Lazăr, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1891, celei mai bune lucrări în limba română asupra următorului subiect : »Igiena țeranului român. Locuința, încălzămînta și îmbrăcămînta. Alimentațiunea în diferite regiuni ale țerei și în diferite timpuri ale anului.«

Terminul presintării manuscriselor la concurs va fi până la 31 decembrie 1890.

X. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1892, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect : »Nașcerea și înmormîntarea la Romani. Datine și credințe.«

Terminul presintării manuscriselor la concurs va fi până la 31 decembrie 1891.

XI. Premiul Statului Lazăr, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1893, celei mai bune lucrări în limba română asupra următorului subiect : »Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic și al compozițiunii lor chimice.«

Manuscrisul va trebui să cuprindă materie pentru circa 300 pagine de tipar în 8<sup>o</sup> garmond.

Terminul presintării manuscriselor la concurs va fi până la 31 decembrie 1892.

XII. Premiul D. Hagi Vasile, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1894, unei cărți scrise în limba română și publicată în timpul dela 1 ianuarie 1888 până la 31 decembrie 1893, al cărei cuprins va fi : Istoria comerțului la Români, seu starea actuală a comerțului în România, seu studiu asupra legislațiunii comerciale în statul român, seu ori ce alte subiecte privitoare la comerțul român.

XIII. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1894, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect : Studiu asupra basmelor române în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu ale popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice.

Terminul presintării manuscriselor la concurs va fi 31 decembrie 1893.

NB. Manuscrisele lucrărilor puse la concursurile premiilor de sub nrii IV, VII, VIII, IX, X, XI, XII și XIII se vor presintă anonime, purtând o devisă, care va fi reproducută pe un plic sigilat conținînd numele concurentului.

Academia își rezervă dreptul de a tipări în publicațiunile sale lucrările ce se vor premia.

Premiile se vor da autorilor numai după tipărirea lucrărilor premiate.

## Schițe din Paris.

— Vezi ilustrațiunea din nr. acesta. —

În momentul aceste atențiunea lumii întregi e îndreptată asupra Parisului. La 6 I. c. s'a deschis

acolo expoziția universală și totă lumea civilizată alergă să vedă acesta minune a secolului present.

Din incidentul acesta, publicăm în nr. presente niște schițe, cari înfățoșează unele puncte mai însemnate din Paris.

Schița de sus din stânga înfățoșează biserica St. Louis a invalizilor, dincăce de ea vedem porța de gală de pe Câmpii eliseice, în dreapta acesteia se nalță Colona de 14 iulie, sus în mijloc e porța de gală dela Trocadero, în dreapta-i Colona Vëndome, lângă asta biserica cu doue turnuri a Clotildei, înaintea acesteia porța de gală Tocsimte; în mijloc e teatrul Veaudville, de ambele părți localuri de veră, jos piața Operei-noue, edificiul se vede tocmai la dreapta estremă.

## Teatru și muzică.

**Știri teatrale și musicale.** *Dșora Lucreția Stefanescu*, absolventă a conservatorului din București, va da la 6/18 maiu un concert în noul palat al Ateneului de acolo, cu concursul mai multor artiști. — În beneficiul dlui *Nottara* s'a dat duminică sêra în Teatrul Național din București drama »Hoții« de Schiller. — *Dna Aristița Romanescu* a avut marți beneficiul seu, cu care ocaziune s'a jucat »Romeo și Julietta.« — *Dna Darcée*, eminenta cantatrice română, a fost angajată pentru iuliu la Petersburg, unde va cânta în dece representațiuni la Teatrul »Arcadia.« — *Dl Demetrie Popescu* a dat joi în Ateneul din București un concert, cu concursul mai multor artiști. — *Corul mitropoliei din Iași* a dat în sâmbătă trecută al treile concert sub conducerea dlui profesor G. Musicescu, cu concursul drelor Sofia și Valentina Musicescu.

**Representațiunea teatrală din Cluj**, pe care o anunțarăm în nr. trecut, s'a dat în sêra de 5 maiu ș-a avut un succes frumos. După cum ni se scrie, diletanții au întrecut toate așteptările, cea mai mare parte au jucat bine, și au făcut publicului o sêra plăcută. Lume a fost multă ș-a aplaudat cu plăcere nisuițele junimei. În public s'a vădut familii și singurateci de pela Blaș, Turda, Gherla, Bistrița. După teatru începû dansul, care ținû până dimineța la 4 ore.

**Știri teatrale din Iași.** *Dni Nottara și Hagiescu* vor compune o trupă care în vêra acêsta va jucă în grădina Tivoli din Iași. »Drapelul« spune că, o parte a trupei române din Iași s'a decis a întreprinde un voiaj artistic în mai multe orașe din Moldova. Sâmbătă dimineța artiștii au plecat mai întîiu la Pietra, unde au și început o serie de representațiuni.

## Ce e nou?

**Știri personale.** *Dl dr. G. Crainicean*, distins oculist din București și colaborator al foii noastre, țilele trecute s'a rentors din Rusia, unde a fost chie-mat la consultațiuni. — *Dl dr. Lazar Simon*, avocat nou, ș-a deschis cancelăria la Ciacova. — *Dl Victor Stan*, candidat de practicant la direcțiunea financiară din Sibiu, a fost numit practicant la aceeaș direcțiune.

**Hymen.** *Dl Ioan Turcu*, protonotar comitatens în Făgăraș, în duminica trecută ș-a serbat cununia cu *dșora Eugenia I. Codru Drăgușan* în Sibiu.

**Conferințe literare.** *Dl G. D. Teodorescu* a ținut duminică o conferință literară la Ateneul din București, în fața regelui și reginei și a principelui Fer-

dinand și a unui public foarte numeros, vorbind »Despre pricolici, stafii, ciună etc.« Publicul a ascultat cu plăcere aceste interesante cercetări de mitologie populară comparată și în dese rânduri a aplaudat pe conferențiar. — *Dl dr. Victor Babeș* continuêză conferințele sale la institutul de bacteriologie din București, cari sînt frecventate totdeuna de lume multă și distinsă.

**Universitatea din București.** Comisiunea bugetară a Camerei a admis să se înființeze o catedră de limbile slavice pentru un profesor din Petersburg, care a primit să vie să predea acest curs; înființarea s'a votat, căci acêsta catedră este de mare importanță pentru studiul istoriei române, fiind că mai toate documentele sînt scrise în limba slavă. În facultatea de științe fostul ministru de culte dl Maioreșcu a înscris o catedră pentru chimia analitică și tehnologică; acêsta în vederea aducerii în țeră a dlui dr. Teclu, român, profesor la facultatea din Viena. Actualul ministru, dl C. Boerescu a declarat inse că nu vede în ce chip ar puté aduce pe dl Teclu în țeră de ôrece e străin și profesor la Viena; față cu acêstă observație a ministrului s'a șters din buget acêstă catedră.

**Deschiderea expozițiunii universale din Paris** s'a făcut la 6 maiu, de cătră presidentul republicei dl Carnot, carele a fost salutat de presidentul consiliului dl Tirard; apoi luă cuvîntul dl Carnot care dîse, că în acêsta expoziție se pôte vedé opera la care a dat nașcere acest secol de lucru și de progres. În sfêșit salută în numele Franciei pe toți colaboratorii expoziției și declară expoziția deschisă. Apoi visită diferitele secțiuni, fiind pretotindene întîmpinat cu aclamațiuni. În ziua aceea expoziția a fost vizitată de vr'o 200,000 de ômeni. Raportorii țiarelor scriu, că nici una din expozițiile de până acuma n'a fost atât de grandioasă.

**Biserică și școlă.** În *orșidiceasa Blaș* esăme-nelle de evalificațiune cu invetătorii populari se vor ține la institutul preparandial din Blaș în 3 iunie și țilele următore. — *Reuniunea invetătorilor din despărțimîntul Bocșa-montană* a voit să țină adunarea sa generală la 13/25 aprilie, inse afară de presidentul și notarul nici un membru nu s'a înfățoșat; acuma s'a convocat adunare nouă pe 11 maiu.

**Centenarul revoluțiunii franceze** s'a serbat la 5 maiu în Versailles cu pompă mare. Presidentul republicei sosind la 2 ore, după defilarea trupelor garisoniei, s'a dus în salonul de oglinzi al palatului, unde găsi autoritățile și corpurile intrunite. Presidentul senatului, dl Le Royer, a rostit un discurs de salutare. Dl Carnot a respuns emoționat, schițând luptele francesilor pentru fondarea republicei și sfêșînd prin a face apel la toți francesii, pentru a stabili împăciuire și concordie.

**Necrológe.** *Parteniu Trombitaș* de Bethlen, paroc și protopresbiter gr. or. al tractatului Mureș-Oșorhei, a încetat din viață la 5 maiu în etate de 77 ani. — *Iuliu Turcu*, ospetar în Alba-Iulia, a murit la 2 maiu, în etate de 42 ani.

## Călindarul săptămânei.

Diua sêpt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sôrele
Dum. slăbănogului	Ev. dela Ioan c. 5, glas 3, a inv. 4	res.	ap.
Duminică	30 Sânt. Apost. Iacob	12 Pancrațiu	4 27 7 26
Luni	1 Prof. Eremia	13 Servațiu	4 25 7 27
Marti	2 Par. Atanasie	14 Bonifaciu	4 24 7 29
Mercuri	3 SS. Tim. și Maura	15 Sofia	4 22 7 30
Joi	4 Mart. Pelagia	16 Ioan Nepom.	4 21 7 31
Vineri	5 Mart. Irina	17 Ubald	4 20 7 33
Sâmbătă	6 Sânt. Iovu	18 Ericus	4 19 7 34